

REFERAT Økonomi- og Klimaudvalget d. 25-05-2023

Mødedato Torsdag d. 25. maj 2023 kl. 14:45

Mødested Landemærket 26, Mødelokale 2

Mødedeltagere Helle Munk Ravnborg, Jacob Trøst, Jonna Nielsen, Linda Kofoed
Persson, Mark Palmquist, Morten Riis, Søren Schow

Indholdsfortegnelse

Fraværende og bemærkninger til dagsordenen.....	3
10. klasseskolen som kerneaktør i Byens Hus.....	4
Godkendelse af ansøgning til forsøgsordningen Frie Bymidter.....	12
Godkendelse af ansøgning til udvikling af Nørrekås fra pulje for udvikling af turismeområder.....	17
Orientering fra formanden.....	23

Punkt 1: Fraværende og bemærkninger til dagsordenen

Fraværende

Mark Palmquist

Bemærkninger til dagsordenen

Bjarne Hartung Kirkegaard deltog som suppleant for Mark Palmquist.

Deltagere fra administrationen

Kommunaldirektør Sine Sunesen

Velfærdsdirektør Trine Dorow

Direktør Lillian Rasch Madsen

Udvalgssekretær Inge Mogensen

Punkt 2: 10. klasseskolen som kerneaktør i Byens Hus

23/5911

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget indstiller

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget indstiller

Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Som et led i den strategiske udviklingsplan for Rønne indgår etableringen af Dams Gård som et kulturhus. I forbindelse med ansøgningen om midler til projektet fra Plan- og Landdistriktsstyrelsens forsøgsordning ”Frie Bymidter”, skal et velfærdsområde placeres i Dams Gård for at bidrage til at skabe liv i centrum af Rønne. Kommunalbestyrelsen besluttede i januar 2023, at det skulle undersøges, hvorvidt det var en mulighed at flytte 10. klasseskolen til Dams Gård. Den politiske følgegruppe for den strategiske udviklingsplan for Rønne besluttede den 9. februar 2023 at anbefale en flytning af 10. klasseskolen. Der skal nu tages politisk stilling til, om flytningen af 10. klasseskolen skal sendes i høring.

Indstilling

Velfærdsdirektøren indstiller, at

- a) 10. klasseskolen fortsætter uændret i de nuværende rammer eller
- b) At flytning af 10. klasseskolen fra Vibegårdsvej 5, 3700 Rønne til Dams Gård sendes i høring i den samlede skolebestyrelse for Ungdomsskolen og 10. klasseskolen, Ungerådet, Handicaprådet samt til kommentering i Ungdomsskolens AfdelingsMED og CenterMED Skole forud for behandling i kommunalbestyrelsen

Beslutning Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget den 28-03-2023

Udvalget anbefaler indstilling b).

Beslutning Børne- og Skoleudvalget den 28-03-2023

Udvalget anbefaler scenarie B til høring i den samlede skolebestyrelse for Ungdomsskolen og 10. klasseskolen, Ungerådet, Handicaprådet samt til kommentering i Ungdomsskolens AfdelingsMED og CenterMED Skole, idet udvalget dog ikke anbefaler at flytte DASK og Ung på vej til Damsgaard.

Kirstine van Sabben og Sabine Nicoline Lyngberg afventer deres stillingtagen.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 29-03-2023

Udvalget anbefaler indstilling b).

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 30-03-2023

Udvalget anbefaler indstilling b).

Niclas Fick kan ikke medvirke, idet han ønsker indstillings punkt b) tilføjet; at 10. klasses plads- og lokalebehov undersøges i forhold til en flytning til Dams Gård, inden behandling af sagen i kommunalbestyrelsen.

Anne Jensen kan ikke medvirke, idet hun anbefaler indstillingen fra Børne- og Skoleudvalget.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 19-04-2023

Børne- og Skoleudvalgets indstilling anbefales.

Linda Kofoed Persson, Søren Schow og Jonna Nielsen kan ikke medvirke, idet de ønsker at følge velfærdsdirektørens indstilling b).

Beslutning Kommunalbestyrelsen den 27-04-2023

Børne- og Skoleudvalgets indstilling blev sendt til afstemning.

For stemte 13: Liste A, liste C og liste Ø.

Imod stemte 10: Liste Jonna Nielsen, liste K, liste O, liste V og liste W.

Hverken for eller imod stemte ingen.

Børne- og Skoleudvalgets indstilling godkendt.

Liste W, Liste V og Liste O kan ikke medvirke, idet de ikke på nuværende tidspunkt mener, man kan eller bør tage stilling til om DASK og Ung På Vej skal eller ikke skal være en del af Damsgaard.

Indstilling

Velfærdsdirektøren indstiller til kommunalbestyrelsen, at

- a) 10. klasseskolen forbliver på Vibegård eller
- b) 10. klasseskolen indgår som velfærdsaktør i projektet og flyttes til Dams Gård i Rønne.

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 23-05-2023

Beslutning: Indstilling b) inkl. flytning af "DASK" og "Unge på vej" anbefales.

Udvalget anbefaler endvidere, at relevante dele af Ungdomsskolen ligeledes flyttes til Damsgård. Udvalget har noteret sig høringssvaret fra Ungerådet og anbefaler, at deres bekymring imødekommes i det omfang, det er muligt.

Søren Schow kan ikke medvirke, idet han ønsker at følge indstillingens punkt B.

Beslutning Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget den 24-05-2023

Udvalget anbefaler indstillingen fra Natur-, Miljø- og Planudvalget.

Heidi Burgedahl kan ikke medvirke, idet hun ønsker Ungdomsskolen til senere behandling.

Beslutning Børne- og Skoleudvalget den 24-05-2023

Børne- og Skoleudvalget indstiller pind B inklusiv flytning af DASK og Ung på vej
Børne- og skoleudvalget anbefaler desuden at kommunalbestyrelsen arbejder videre med en eventuel implementering på Damsgård af ungdomsskolens fritidsundervisning, og sender et eventuelt forslag vedrørende ungdomsskolen ud i fornyet høring.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 24-05-2023

Udvalget anbefaler indstillingen fra Børne- og Skoleudvalget.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 25-05-2023

Børne- og Skoleudvalgets indstilling anbefales.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen vedtog [den 26. januar 2023](#) en overordnet etapeplan for realiseringen af et nyt kulturhus i Rønne. I forbindelse med realiseringen af planen for Rønnes byudvikling ønsker projektet at ansøge om midler fra forsøgsordningen 'Frie Bymidter' under Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

Det er en forudsætning for at søge midler fra denne forsøgsordning, at en velfærdsaktør placeres i Byens Hus i Dams Gård. Kommunalbestyrelsen besluttede mødet i januar, at det skulle undersøges, hvorvidt det var en mulighed at flytte 10. klasseskolen til Dams Gård. Kort efter besluttede den politiske følgegruppe for den strategiske udviklingsplan for Rønne den 9. februar 2023 at anbefale 10. klasseskolen som kerneaktør.

Der er ansøgningsfrist den 8. maj 2023. Styrelsen har imidlertid bekræftet, at kommunen kan eftersende beslutning om flytning af 10. klasseskolen ultimo maj.

Etape- og finansieringsplan for Rønne Byudvikling

På mødet den 26. januar 2023 godkendte kommunalbestyrelsen de to første etaper af den strategiske udviklingsplan. Første og anden etape indebærer at dele af Dams Gård tages i brug midlertidigt. Således underviser Kulturskolen allerede i lokaler i Dams Gård.

Såfremt kommunalbestyrelsen beslutter at flytte 10. klasseskolen til Dams Gård vil etape tre blive iværksat. Dermed vil der blive udarbejdet et program for og afholdt en arkitektkonkurrence, der omfatter både et kulturhus i Dams Gård og den nordlige del af Store Torv. Etape fire indeholder selve renoverings- og ombygningsfasen, der igangsættes efter arkitektkonkurrence og udbud. Projektet forventer, at indvielsen af det nye kulturhus i Rønne vil kunne afholdes i sommeren 2027. Den sidste etape, hvor huset tages i drift og 10. klasseskolen vil kunne flyttes ind i de nye rammer, forventes realiseret i august 2027.

Ansøgningen om finansiering udgør et meget tidligt skridt i projektet. Det betyder også, at projektet endnu ikke foreligger i færdig form, så der kan tages stilling til konkrete forhold i bygninger og enkelte rum. Projektet er således i en finansieringsfase, hvor der søges midler fra flere kilder. Dette medfører også, at der efter en finansieringsfase, hvor der opnås tilstrækkelige tilsagn til en realisering, vil skulle gennemføres en arkitektkonkurrence. Arkitektkonkurrencen er et centralt element i udviklingen af et projekt, der tilgodeser de ønsker og behov, som bygherren har.

Det er dermed i udviklingen af konkurrencematerialet, at de specifikke behov og ønsker som kerneaktørerne har til bygningens udformning og funktion vil skulle indgå. Dette kan for 10. klasseskolen eksempelvis være faglokaler. Det er på den baggrund, at arkitekterne giver deres bud på, hvordan bygningen skal bygges. Afhængigt af den valgte konkurrenceform, vil der også være mulighed for, at man som bygherre har dialog med arkitekterne efterfølgende, med henblik på tilpasning af projektet. 10. klasseskolen kan dog forvente at få råderet over færre kvadratmetre i Dams Gård, men vil få adgang til andre lokaler i skoletiden, som ellers anvendes af andre aktører. Præmissen for det nye kulturhus i Dams Gård er således, at alle aktører så vidt muligt skal deles om de kvadratmetre og faciliteter, der er til rådighed. Dermed er det afgørende for at projektet kan lykkes, at kerneaktørerne er indstillet på, at de har et begrænset areal, der er deres helt eget og ellers deler både faglokaler, udearealer, café mv. med øvrige brugere af huset. Det vurderes af projektet, at der plads til 10. klasse samt til DASK og Ung på vej i Dams Gård. Endelig bemærker projektet, at afklaringen af areal forbeholdt 10. klasse, DASK og Ung på vej og områder, der skal deles med andre brugere, bliver en del af den kommende proces med de involverede arkitekter i den kommende arkitektkonkurrence.

Såfremt kommunalbestyrelsen beslutter at 10. klasse skal være en kerneaktør i Byens Hus i Dams gård den 27. april, forventer administrationen at gennemføre en studietur i begyndelsen af maj for den politiske følgegruppe for Rønne Byudvikling samt udvalgsformænd og -personer fra de involverede udvalg. Hensigten med studieturen vil være at inspirere til Rønnes udvikling gennem besøg til lignende projekter i Danmark, samt at åbne en dialog med aktørerne i disse projekter med henblik på at afdække potentialer og effekter.

Flytning af 10. klasseskolen til Byens Hus i Dams Gård

Da flytningen af 10. klasseskolen markerer en stor og bindende beslutning, har Juridisk service vurderet, at spørgsmålet, ud fra en politisk væsentlighedsvurdering, bør sendes i høring i den samlede skolebestyrelse for Ungdomsskolen og 10. klasseskolen. Desuden anbefaler administrationen, at spørgsmålet også sendes i høring i Ungerådet, Handicaprådet samt til kommentering i Ungdomsskolens AfdelingsMED og CenterMED Skole.

Skoleadministrationens bemærkninger

Skoleadministrationen har forholdt sig til en foreløbig ansøgning til 'Frie bymidter' i forbindelse med sagsbehandlingen. Dams Gård beskrives her som et fleksibelt kulturhus, hvor lokalerne udnyttes effektivt og på nye måder. Ifølge ansøgningen handler det således ikke om at skabe en skole i det nye kulturhus, men om at skabe aktivitet i centrum af Rønne. Betydningen af unge mennesker for livet i bymidten angives således som et centralt argument for at flytte 10. klasseskolen.

Som sidegevinst nævnes, at eleverne i 10. klasse forventes at blive afleveret og hentet, hvormed forældrene også vil trækkes tættere på bymidten. Projektet nævner ligeledes i ansøgningen, at Handelsstandsforeningen ser gode muligheder for at iværksætte projekter vedr. fritidsjob og praktik samt indsatser målrettet erhvervsuddannelser ved en flytning af 10. klasseskolen til Byens Hus i Dams Gård. Endelig er det angivet, at 10. klasseskolen skal inddrages aktivt i cafédriften i kulturhuset i Dams Gård.

Administrationen skal gøre opmærksom på, at dét, der i den foreløbige ansøgning anføres som fordele for liv i bymidten, også vil kunne medføre en øget risiko for øget fravær blandt eleverne i 10. klasse i løbet af skoledagen, idet der er en række alternative tilbud i nærheden, modsat den nuværende placering ved Vibegård.

Pædagogisk sigte, økonomisk og personalemæssige ressourcetræk

Det har ikke været muligt at afklare, hvorvidt og hvordan ovenstående ideforslag eventuelt er foreneligt med den almindelige undervisning i 10. klasse eller det økonomiske og personalemæssige ressourcetræk. De juridiske forhold i forbindelse med 10. klasseelevers inddragelse i cafédrift er ligeledes uafklarede.

Indenfor den fastsatte tidsramme har skoleadministrationen ikke haft mulighed for at afdække, hvorvidt en flytning harmonerer med strategiske overvejelser på skoleområdet. Det er ligeledes ikke afklaret, hvilke undervisningsmæssige gevinster flytningen bør generere, og hvordan dette skal sikres.

Skoleadministrationen skal til dette anføre, at det er vigtigt at se 10. klasseskolen som en del af den samlede folkeskole, herunder de anførte specialtilbud, og som brobygning til ungdomsuddannelserne.

Den økonomiske driftsmæssige betydning af en flytning af 10. klasseskolen er beskrevet i afsnittet Økonomiske konsekvenser. Her fremgår det, at det er vanskeligt at forudse hvilke økonomiske konsekvenser en flytning vil medføre, da det forudsætter en viden/antagelse om hvorvidt en flytning vil medføre en mindre eller større søgning til tilbuddet. Fakta er dog, at de kommende ungdomsårgange er faldende, hvilket vil medføre en mindre, samlet målgruppe.

På det foreliggende grundlag kan det således ikke vurderes, hvordan 10. klasse kan drives på adressen. Dette spørgsmål er søgt afklaret inden sagsfrist, men det har ikke været muligt at foretage et tilbundsående analysearbejde af de faglige argumenter for hvorvidt 10. klasseskolen bør flytte lokation.

10. klasseskolen i dag

Ungdomsskolens 10. klasses tilbud har i dag til huse på Vibegårdsvej 5 i Rønne. Her afvikles størstedelen af undervisningen i de tidligere flygtningeboliger ligesom ledelsen og administrationen har lokaler her. Undervisningen i fysik/kemi og idræt foregår i lokaler i nærliggende folkeskoler/idrætsfaciliteter.

10. klasseskolen tilbyder, ud over en række obligatoriske fag som dansk, matematik og engelsk også fag som tysk, fransk, fysik/kemi, filmvidenskab, terninger & brætspil, krop & bevægelse, biologi & økologi, samt en række temafag som madkundskab, billedkunst, håndværk og design, friluftsliv og musikfag. Eleverne har mulighed for at deltage i brobygning, praktik, studiebesøg, skolerejse, individuel undervisning inden for dansk, engelsk og matematik (IU).

Eleverne i 10. klasse har i dag lokalefællesskab med nogle af Ungdomsskolens øvrige tilbud (Ung på Vej og DASK), hvilket åbner mulighed for tættere samarbejde om specialpædagogisk støtte, vejledning, mentorer, socialrådgivning og psykologstøtte.

Driftsudgifterne til det nuværende 10. klassetilbud udgør i alt ca. 7,8 mio. kr. (heraf ca. 1,1 mio. kr. til bygningsdrift) med de elevtalsforudsætninger mv. der er gældende i 2023. Der er pr. 5. september 2022 indskrevet 95 elever på 10. klasseskolen.

Ifølge ledelsen på 10. klasseskolen er der blandt elever, lærere og ledelse tilfredshed med den nuværende geografiske placering, som giver nem adgang til skov og natur, der kan inddrages i undervisningen, og med gode udearealer og meget plads til forskellige aktiviteter. Den nuværende placering af 10. klasseskolen i umiddelbar nærhed af tilbuddene DASK og Ung på vej skaber synergi mellem såvel lærere og elever, og skaber kort afstand mellem de særlige undervisningsformer og 10. klasseskolen.

Fremtiden for den kommunale 10. klasse

Grundlæggende er 10. klasse et tilbud til unge, der oplever at være udfordret på uddannelsesvalg og/eller deres faglige forudsætninger, og som har behov for yderligere et skoleår før påbegyndelse af en ungdomsuddannelse. Ifølge Børne- og Undervisningsministeriet skal 10. klasse således fungere som brobygning til erhvervsuddannelser og gymnasiale ungdomsuddannelser, og bidrage til at sikre, at eleven kan gennemføre en ungdomsuddannelse.

Det har tidligere været påtænkt at indgå en driftsoverenskomst mellem Campus Bornholm og Bornholms Regionskommune om 10. klasseundervisning. Efter et længere sagsforløb besluttede kommunalbestyrelsen [den 25. juni 2020](#) at udsætte sagen med henvisning til den daværende Børne- og Undervisningsministers udmelding om, at lovgivningen på området ikke fratog Bornholms Regionskommune forpligtelsen til at stille et kommunalt drevet 10. klassetilbud til rådighed for de elever, der ikke ønskede at gå i 10. klasse på Campus Bornholm. Skoleadministrationen er ikke bekendt med, at lovgivningen er ændret.

Spørgsmålet om 10. klasse er i øjeblikket genstand for debat på nationalt niveau i forhold til hvilken rolle tilbuddet fremadrettet skal spille i undervisningssammenhæng. Således anbefaler KL, at 10. klasse bør fungere som begyndelsen på en ungdomsuddannelse frem for at være en afslutning på folkeskolen. Heri ligger også et ønske om, at 10. klasse forankres i sin egen lovgivning, der kan give fleksibilitet i forhold til de unges og de lokale behov, og dermed en mulighed for at 10. klasse i højere grad kan fungere som retningsgivende til ungdomsuddannelser. Den tidligere regering var afvisende overfor denne tanke om at ændre på vilkårene for 10. klasse.

Den nuværende regering har dog i sit regeringsgrundlag givet udtryk for et ønske om at skabe et uddannelsessystem, der fra folkeskolen til de videregående uddannelser giver alle børn og unge de bedste forudsætninger for at begå sig videre i livet. Regeringen ønsker at fremtidssikre det danske uddannelsessystem med mere frihed, fleksibilitet og sammenhæng mellem alle uddannelsesniveauer og arbejdsmarkedet i hele landet og gennem hele livet. Dermed lægges op til en uddannelsesreform indenfor denne valgperiode, og betydningen for 10. klasse i denne sammenhæng er på nuværende tidspunkt uklar.

Med til disse forhold skal også regnes det faldende antal elever i såvel de nuværende som de kommende årgange på Bornholm. Dette vil formentlig bevirke en yderligere begrænsning i antallet af elever, som vil fortsætte i 10. klasse.

Beslutning om flytning 10. klasseskolen til Dams Gård i høring

Såfremt der er politisk ønske om at sende en flytning af 10. klasseskolen i høring i den samlede skolebestyrelse for Ungdomsskolen og 10. klasseskolen, Ungerådet, Handicaprådet samt til kommentering i Ungdomsskolens AfdelingsMED og CenterMED Skole vil nedenstående proces blive fulgt for at sikre en endelig beslutning den 25. maj 2023. Dermed kan Bornholms Regionskommune leve op til Plan- og Landdistriktsstyrelsens krav om at få en endelig tilbagemelding om flytningen af 10. klasse ved udgangen af maj måned.

Dato

Aktivitet

28.-30.marts Børne- og Skoleudvalget, Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget og Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget behandler spørgsmålet om at sende en flytning af 10. klasseskolen i høring og til kommentering.

19. april Økonomi- og Klimaudvalget behandler spørgsmålet om at sende en flytning af 10. classeskolen i høring og til kommentering.
27. april Kommunalbestyrelsen behandler spørgsmålet om at sende en flytning af 10. classeskolen i høring og til kommentering.
8. maj Frist for indsendelsen af kvalificeret ansøgning
14. maj Høringsfrist kl. 12.00
- Ekstraordinært møde i Børne- og Skoleudvalget, hvor spørgsmålet om flytning af 10. classeskolen behandles
- Ekstraordinært møde i Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget, hvor spørgsmålet om flytning af 10. classeskolen behandles
- Ekstraordinært møde i Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget, hvor spørgsmålet om flytning af 10. classeskolen behandles
25. maj Ekstraordinært møde i Natur-, Miljø- og Planudvalget, hvor spørgsmålet om flytning af 10. classeskolen behandles
- Ekstraordinært møde i Økonomi- og Klimaudvalget, hvor spørgsmålet om flytning af 10. classeskolen behandles
- Kommunalbestyrelsen beslutter, hvorvidt 10. classeskolen skal flytte til Dams Gård
26. maj Plan- og Landdistriktsstyrelsen orienteres om kommunalbestyrelsens beslutning.

Skoleadministrationen og ledelsen af Ungdomsskolen anbefaler desuden, at en eventuel flytning omfatter samtlige tilbud, der i dag er placeret på Vibegårdsvej 5 af hensyn til den fortsatte udvikling af den pædagogiske praksis og de betydningsfulde fællesskaber og synergier, der skabes på tværs. Hvis samtlige tilbud ikke flyttes forsvinder den faglige og pædagogiske synergi, der eksisterer i dag, ligesom der kan forventes en øget driftsudgift, hvis samtlige tilbud ikke flyttes samlet.

Endelig anbefaler administrationen, at skoleområdet repræsenteres i udviklingsgruppen omkring konkurrencematerialet til arkitektkonkurrencen, ligesom der bør være repræsentation af området i bedømmelseskomiteen.

Hvis kommunalbestyrelsen beslutter ikke at sende en flytning af 10. classeskolen til Dams Gård i høring, fortsætter 10. klassestilbuddet uændret.

Økonomiske konsekvenser

10. classeskolens økonomi er sammensat af et grundbeløb og en taxameterstyret bevilling pr. elev. Grundbeløbet udgøres af et basisbeløb til administration på 494.558 kr. samt en øvrig fast tildeling på 463.936 kr. Hertil kommer et elevtaxameter på 57.442 kr., som angiver den udgift Bornholms Regionskommune har, og som står i modsætning til, hvis eleven havde valgt at fortsætte sit uddannelsesforløb på Campus. Såfremt en elev fortsætter sit uddannelsesforløb på Campus er udgiften for regionskommunen 0 kr. Hvis eleven havde valgt en efterskole i stedet, ville regionskommunen i stedet skulle betale 39.862 kr. til staten, som betaler bidrag til efterskolerne. Nettodifferencen ved at eleven vælger 10. classeskolen frem for et forløb på en efterskole er således 17.580 kr., men det fulde beløb på 57.442 kr. hvis et forløb i 10. klasse træder i stedet for Campus.

Ved en større søgning til 10. klasse vil der ikke umiddelbart opstå økonomiske konsekvenser for det øvrige skolevæsen, men en øget udgift til 10. classeskolen kan på sigt bidrage til et samlet merforbrug på skoleområdet. Fortsætter den nuværende, politiske retning, vil det på sigt være sandsynligt, at øgede udgifter til eksempelvis 10. classeskolen udløser et underskud på skoleområdet.

Økonomien for DASK og Ung på vej er anderledes sammensat, idet DASK tildeles et takstbeløb pr. elev, der svarer til taksten pr. elev i 10. classeskolen, samt en fast tildeling på 1.129.362 kr. Ung På vej modtager et fast årligt beløb på

1.645.001 kr.

Størrelsen på budgettet for 10. klasseskolen og DASK afhænger dermed af, hvor mange elever, der søger eller visiteres til det enkelte tilbud. For 10. klasseskolen er det, set over de seneste 6 år, 20 % af en årgang, der søger det lokale 10. klassestilbud. Der er dog relativt store udsving, da søgningen enkelte år er 24 %, mens den andre år er på 17 %. Såfremt både søgningen til 10. klasseskolen og tilbuddet forsætter uændret, forventes driftsudgiften at være enslydende.

Det er uvist, hvilken indflydelse en flytning til nye lokaler i bymidten vil have for søgningen til 10. klasseskolen. Hvis søgningen øges fra det nuværende gennemsnit på 20 % til 25 % af ungdomsårgangen, vil det ud fra ovennævnte takstbeløb svare til en budgetforøgelse af den variable ramme på ca. 1,2 mio. kr. Det har således ikke været muligt for skoleadministrationen endeligt at afklare, hvilke økonomiske konsekvenser en flytning af 10. klasseskolen, DASK og Ung på vej vil have for skolevæsenet.

Supplerende sagsfremstilling til BSU d. 24. maj 2023

Onsdag den 3. maj 2023 præsenterede reformkommissionen en rapport med deres samlede anbefalinger til, hvordan fremtidens uddannelsessystem, der skal sikre at flest muligt gennemfører videreuddannelse og ender i arbejde, kan organiseres. Reformkommissionen har gennemført en gennemgribende nytænkning af de uddannelsesmuligheder, som møder de unge, når de forlader grundskolen efter 9. klasse. Blandt kommissionens anbefalinger er oprettelsen af en ny, to-årig uddannelse (hpx) der skal erstatte 10. klasse. Der lægges op til, at den nye ungdomsuddannelse skal være to-årig med en kombination af boglige og praktiske fag. Meningen med den er, at den skal pege i retning af en erhvervsuddannelse, men indrettes så ingen uddannelsesmulighed efter hpx er udelukket. Med reformkommissionens udspil er 10. classes fremtid igen til politisk debat, hvilket giver anledning til en antagelse om, at tilbuddet i fremtiden vil se anderledes ud, end det gør i dag.

Søgningen til 10. klasse i det kommende skoleår er på i alt 62 elever, mod de 95 elever i indeværende skoleår. Det lave antal elever i kommende skoleår bevirker, at 10. klasseskolen bliver økonomisk udfordret. Det faldende antal elever i såvel de nuværende som de kommende årgange på Bornholm vil formentlig bevirke en forholdsvis begrænsning i antallet af elever, som vil fortsætte i 10. klasse.

Ovenstående giver anledning til overvejelser på skoleområdet om den fremtidige organisering af 10. klassestilbuddet på Bornholm. Herunder også den konkrete placering af uddannelsesmuligheden efter 9. klasse, som kunne placeres på eksisterende folkeskoler i regionskommunen hvis det forbliver som en del af folkeskolen.

Høring

Administrationen sendte den 28. april spørgsmålet om 10. klasse som kerneaktør i høring i den fælles skolebestyrelse for 10. klasseskolen og Ungdomsskolen, Ungerådet og Handicaprådet samt til kommentering i Ungdomsskolens AfdelingsMED og CenterMED Skole.

I forbindelse med høringen etablerede Ungdomsskolen en proces, hvor alle medarbejdere har været hørt ligesom både skolebestyrelse og MED-udvalg har afholdt møde. Det er dermed en samlet personalegruppe og skolebestyrelse der står bag høringssvaret.

De centrale pointer fra tilbagemeldingerne er indsat herunder. De komplette høringssvar er bilagt punktet.

Høringspart

Den fælles skolebestyrelse for 10. klasseskolen og Ungdomsskolen samt Ungdomsskolens AfdelingsMED

Høringssvar

Skolebestyrelsen og AfdelingsMED ser positivt på muligheden for at flytte 10. klasseskolen til Dams Gård, og oplyser, at det ville være oplagt at flytte Ungdomsskolens fritidsundervisning med. Ungdomsskolens Fritidsundervisning vil sammen med husets andre aktører kunne bidrage aktivt til brug og opretholdelse af husets fælles faglokaler.

Skolebestyrelsen og AfdelingsMED ser det som et tab for eleverne i Ungdomsskolens Heltidsundervisning (DASK og Ung På Vej), hvis de ikke flytter sammen med 10. klasseskolen, da de vil miste muligheden for at spejle sig i

almenmiljøet. Desuden samarbejder personalet i Ungdomsskolens forskellige tilbud i regi af fagudvalg og pædagogiske udvalg, hvilket taler for en samlet flytning.

CenterMED Skole
CenterMED har vanskeligt ved at forholde sig til projektet, da der ikke foreligger mange konkrete oplysninger, men anbefaler, at man er lydhør overfor personalets ønsker. CenterMED anbefaler dog, at såfremt kommunalbestyrelsen beslutter, at 10. klasseskolen skal flytte til Dams Gård, så skal både DASK, Ung på vej og fritidsundervisningen flytte med for at sikre synergierne mellem de tre tilbud.

Ungerådet
Ungerådet er primært imod ideen om at flytte 10. klasseskolen til Dams Gård, da Dams Gård som et ungdomshus/kulturhus uden hierarki.

Ungerådet frygter, at der med en flytning af 10. klasseskolen vil blive skabt et hierarki i forhold til anvendelsen af lokalerne. Ungerådet er ambitiøse omkring Dams Gård, og vil gerne arbejde hen imod at 10. klasseskolen får sit eget sted.

Handicaprådet
Handicaprådet vurderer, at det på nuværende tidspunkt ikke er relevant at der tages stilling til indstillingens b), idet Handicaprådet efterlyser en overordnet og sammenhængende plan, der tilgodeser alle unge i den relevante målgruppe (DASK, Ung på Vej og STU).

De administrative medlemmer af rådet forholdt sig neutralt.

På baggrund af reformkommissionens anbefaling om at afvikle 10. klasse og erstatte tilbuddet med en to-årig ungdomsuddannelse; de indkomne høringssvar, der ikke tager flere forbehold for spørgsmålet om flytning; den uafklarede driftsøkonomi som følge af det ukendte driftsgrundlag og den generelle usikkerhed omkring fremtiden for 10. klasse, er det skoleadministrationens faglige vurdering, at 10. klasse bør forblive på den nuværende placering på Vibegårdsvej 5 i Rønne.

Såfremt kommunalbestyrelsen beslutter at flytte 10. klasseskolen, anbefaler skoleadministrationen, at Ung på vej og DASK ligeledes flytter til Dams Gaard for at understøtte synergien mellem de tre tilbud.

Konsekvenser ved ikke at flytte 10. klasse til Dams Gård

Flytningen af 10. klasse er andet forsøg på en aktivering af Dams Gaard, der muligvis kan indfri den strategiske udviklingsplans mål om at skabe mere liv i bymidten og skabe en by for børn og unge. Såfremt der ikke opnås politisk enighed om godkendelse af ansøgning til forsøgsordningen Frie Bymidter, vil administrationen indstille, at dele af Dams Gaard sælges, samt at projektet Rønne Byudvikling nedlægges.

Kommunalbestyrelsen har tidligere på året besluttet at indrette mødelokaler til foreninger samt at skabe lokaler til unge i Dams Gaard. Anlægsarbejderne er igangsat og forventes færdigmeldt i august 2023. Ibrugtagningen af dele af Dams Gaard kan betyde, at det kan vise sig problematisk at opdele bygningen, såfremt dele af den skal sælges. Dertil kommer, at der vil skulle findes alternative lokaler til de unge og foreningerne, samt til de dele af Kulturskolen, der måtte blive berørt af opdelingen.

Byudviklingen i Rønne vil i en situation, hvor ansøgningen til forsøgsordningen trækkes tilbage, være afhængig af ansøgningen til puljen vedrørende turismeinfrastruktur (Nørrekås) og kommunalbestyrelsens eventuelle beslutning om at udarbejde et områdefornyelsesprojekt på Store Torv.

Bilag

Samlede høringssvar

Punkt 3: Godkendelse af ansøgning til forsøgsordningen Frie Bymidter

23/5271

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget indstiller

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget indstiller

Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget indstiller

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Administrationen har indsendt en ansøgning til forsøgsordningen Frie Bymidter under Plan- og Landdistriktsstyrelsen om et projekt, der omdanner Dams Gaard i Rønne til et Kulturhus, hvor 10. klasse også flytter ind. Derudover omfatter projektet også, at regionskommunen undersøger muligheden for at indgå Business Improvement Districts, der er en udvidet form for inddragelse af byens erhvervsliv og øvrige aktører i byudviklingen. Hvis kommunalbestyrelsen ikke godkender ansøgningen, trækkes den tilbage. Parallelt med ansøgningen til forsøgsordningen har kommunalbestyrelsen mulighed for at igangsætte arbejdet med et områdefornyelsesprogram for Store Torv.

Indstilling

Direktøren indstiller, at kommunalbestyrelsen

- a) godkender den indsendte ansøgning til forsøgsordningen Frie Bymidter
- b) igangsætter arbejdet med udarbejdelse af et områdefornyelsesprogram for Store Torv i Rønne

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 23-05-2023

- a) anbefales.
- b) anbefales med den bemærkning, at 10. klasse centeret inkl. ”DASK”, ”Ung på vej” samt relevante dele af ungdomsskolen ligeledes flyttes.

Beslutning Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget den 24-05-2023

- a) Anbefales.
- b) Udvalget anbefaler indstillingen fra Natur-, Miljø- og Planudvalget.

Heidi Burgedahl kan ikke medvirke, idet hun ønsker Ungdomsskolen til senere behandling.

Beslutning Børne- og Skoleudvalget den 24-05-2023

a) Anbefales

b) Anbefales idet Børne- og Skoleudvalget anbefaler at DASK og ung på vej flyttes, Børne- og Skoleudvalget anbefaler desuden at kommunalbestyrelsen arbejder videre med en eventuel implementering på Damsgård af ungdomsskolens fritidsundervisning, og sender et eventuelt forslag vedrørende ungdomsskolen ud i fornyet høring.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 24-05-2023

a) Anbefales.

b) Udvalget anbefaler indstillingen fra Børne- og Skoleudvalget.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 25-05-2023

Børne- og Skoleudvalgets indstilling anbefales.

Sagsfremstilling

Baggrund

Arbejdet med Rønne Byudvikling har været i gang i mange år. Allerede fra starten af 2010'erne skete der inddragelse af borgere og erhvervsdrivende i arbejdet med at skabe et beslutningsgrundlag for kommunalbestyrelsen i forhold til byens udvikling.

Med økonomisk bistand fra Realdania blev der i 2018 og 2019 udarbejdet en strategisk udviklingsplan for Rønne, med en vision og ramme for Rønnes udvikling. Den strategiske udviklingsplan blev til på baggrund af en lang række interviews og borgermøder. Derudover blev der nedsat en bredt sammensat rådgivningsgruppe bestående af interessenter med interesser i byen.

Visionen for Rønne blev vedtaget af kommunalbestyrelsen d. 27. juni 2019:

Rønne – En by vi vil være stolte af

Derudover blev der formuleret fem udviklingsmål, som kommunalbestyrelsen udpegede som omdrejningspunkter i byens udvikling:

1. Vi skal skabe mere liv i bymidten

Bymidten skal give plads til byliv, leg, kultur og ophold

2. Vi skal forbinde by, havn og hav

Rønne skal igen opleves som en by, hvor kontakten til vandet er en del af hverdagen

3. Vi skal udvikle en bedre by for børn og unge

Rønne skal være et fantastisk sted at vokse op

4. Vi skal styrke det særlige ved Rønne

Rønnes historie, særlige steder og ildsjæle skal være en naturlig del af bybilledet

5. Vi skal sikre et bredt udbud af arealer til boliger og erhverv

Rønne skal være et sted, hvor der er plads til at både bo og arbejde

I forlængelse af den strategiske udviklingsplan udpegede kommunalbestyrelsen to hovedprojekter, der skulle medvirke til realiseringen af ovenstående, nemlig Torv på tværs (Dams Gård og Store torv) samt Nørrekås. De to projekter blev efterfølgende konkretiseret i et nyt projekt for perioden 2019-2022, hvor Realdania medfinansierede udviklingsprocessen, der blev gennemført med yderligere inddragelse af borgere og interessenter i byen.

I løbet af 2022 blev der fra forskellige ministerier, styrelser og bl.a. Realdania meldt ud om nye puljer målrettet byer af Rønnes størrelse. Fokus for puljer og rammer har tidligere været rettet mod mindre byer, landdistrikter og lignende, men er nu alene fokuseret på byer med mellem 4.000 – 20.000 borgere. Det betyder reelt set, at det i de kommende år primært vil være muligt at søge puljemidler til realisering af byudvikling i Rønne. Dette har ikke indflydelse på allerede igangsatte projekter i de øvrige byer på Bornholm, men vil have betydning for ansøgninger i den nærmeste fremtid.

I december 2022 besluttede kommunalbestyrelsen at omprioritere midler fra en planlagt arkitektkonkurrence på Dams Gård til projektledelsesmidler netop med det formål at kunne ansøge Plan- og Landdistriktsstyrelsen om midler indenfor forsøgsordningen Frie Bymidter. Regionskommunen blev på baggrund af en indledende ansøgning i foråret 2022, udvalgt som en af de 13 kommuner der kunne indsende en kvalificeret ansøgning. Der var i alt 51 kommuner som søgte om at blive en del af forsøgsordningen.

Regionskommunen har herefter sammen med de øvrige 12 udvalgte kommuner arbejdet tæt sammen med Plan- og Landdistriktsstyrelsen forud for indsendelse af den kvalificerede ansøgning, der er vedhæftet dette punkt til kommunalbestyrelsens godkendelse.

Kvalificeret ansøgning

Den kvalificerede ansøgning adskiller sig fra den ansøgning, som blev indsendt i første omgang. Ansøgningen er således blevet kvalificeret med en forandringsteori, der beskriver forventningerne som regionskommunen har til proces, resultater og effekt af de tiltag, der indgår i projektet. Derudover har regionskommunen udarbejdet et evalueringdesign, der sammen med forandringsteorien danner rammen for projektet under forsøgsordningen. Det er således Plan- og Landdistriktsstyrelsens hensigt, at erfaringerne fra de kommuner, der opnår godkendelse og finansiering som forsøgsprojekt, skal indgå i udviklingen af byer over hele landet i fremtiden.

Udover forandringsteori og evalueringdesign, er der derudover forskellige krav til indholdet i ansøgningen, herunder en beskrivelse af sammenhængen til de strategiske rammer, der allerede findes for byens udvikling. Ansøgningen er således bundet op på det langstrakte arbejde for den strategiske udvikling af Rønne, der er beskrevet ovenfor.

Den kvalificerede ansøgning er indsendt til Plan- og Landdistriktsstyrelsen den 8. maj 2023 (ansøgningsfrist), med forbehold for kommunalbestyrelsens godkendelse.

Hovedgreb i ansøgningen

Idet kommunalbestyrelsen skal godkende selve ansøgningen henvises der til de vedhæftede bilag. Overordnet er ansøgningen struktureret sådan, at etableringen af et multifunktionelt kulturhus, der også rummer 10. klasseskolen, udgør hovedgrebet. Som det beskrives nøje i ansøgningen, er det af stor vigtighed for regionskommunen, at flytningen af 10. klasse ikke reduceres til et instrument for byudvikling og liv i bymidten. Tværtimod har projektet til formål både at skabe liv i bymidten, og skabe nye, bedre og mere spændende rammer for de af øens unge, der tager 10. klasse i kommunalt regi.

Dams Gaards rumlighed er tidligt i processen blevet vurderet i forbindelse med projektet Rønne Byudvikling, og Dams Gaard vil jf. den tidlige vurdering kunne rumme både foreningsaktiviteter og 10. klasse, herunder også DASK og Ung på vej. Kommunalbestyrelsen har dog i sagen om 10. klasse som kerneaktør angivet, at Ung på vej og DASK ikke anbefales flyttet med til Dams Gaard.

Udover de faste lokaler til 10. klasse, vil husets multifunktionalitet medføre, at 10. klasse i dagtimerne vil have adgang til mange flere lokaler end blot deres egne. Fx vil kulturskolens lokaler kunne benyttes til de kreative fag, ligesom der er indregnet faglokaler i projektet.

Et andet hovedgreb er forsøget på at udvikle et eller flere Business Improvement Districts (BID) inden for bymidteafgrænsningen. BID findes i dag i hele verden, og er en model for samarbejde om byudviklingen. Det særlige ved

BID er, at samarbejdet foregår mellem de, der har deres daglige virke i bymidten – de erhvervsdrivende, ejerne af erhvervsejendomme og borgerne. BID kan antage mange former, og regionskommunen påtager sig, hvis ansøgningen imødekommes og godkendes, at undersøge mulighederne for etablering af et eller flere BID i byen.

Et af de vigtigste punkter i byudviklingen af Rønne er en omdannelse af Store Torv. Omdannelsen har været drøftet i mange omgange, men indgår ikke som hovedgreb i ansøgningen. Dette betyder dog ikke, at der ikke skal ske noget med Store Torv.

Et af kravene til ansøgningen til Frie Bymidter er, at projektet ikke ”blandes” med andre byudviklingsprojekter, hvor der indgår statslige midler. Som beskrevet ovenfor er alle øjne rettet mod byer af Rønne størrelse – det gælder også områdefornyelsesmidler, der tidligere har været reserveret til mindre byer og landsbyer.

Parallel områdefornyelse på Store Torv

Som beskrevet i ansøgningen er omdannelsen af Store Torv adskilt fra projektet omfattet af ansøgningen til Frie Bymidter.

Områdefornyelsesmidlerne i indeværende periode kan alene ansøges til projekter i Rønne, da puljen er målrettet byer med mellem 4.000-20.000 indbyggere. Kommunalbestyrelsen har allerede afsat en pulje i budgettet til at matche statens pulje på området.

Regionskommunen har allerede søgt og fået del i puljen for 2022, og har netop søgt puljen for 2023. Det forventes, at Rønne vil kunne få del i puljens midler i alle periodens år (2022-2027). Der stilles fra staten krav om, at regionskommunen senest 2 år efter ansøgningen har disponeret midlerne. Det vil med andre ord sige, at regionskommunen senest i februar 2024 skal have disponeret midlerne til områdefornyelsen.

På den baggrund anbefales det, at kommunalbestyrelsen igangsætter udarbejdelse af et områdefornyelsesprogram for Store Torv, der kan behandles politisk i efteråret 2023.

Nye vinde på området

Reformkommissionen har den 3. maj fremlagt anbefalinger til udvikling af et nyt uddannelsessystem, hvor der bl.a. etableres en ny ungdomsuddannelse, og hvor 10. klasse ikke længere skal være et tilbud til de unge.

Der er fortsat usikkerhed om, hvordan der fra Folketingets og regeringens side følges op på anbefalingerne, og hvordan en eventuel ændring kommer til at tage sig ud i praksis. Det er derudover usikkert, hvilken tidshorizont, der arbejdes efter. Dette taget i betragtning, er der justeret i risikovurderingen i ansøgningen, ligesom der er lagt op til, at regionskommunen kan indgå i en dialog med Plan- og Landdistriktsstyrelsen om en genforhandling af projektet, såfremt det viser sig, at den velfærdsfunktion, der var tiltænkt en rolle i projektet nedlægges.

Økonomi

De samlede projektudgifter beløber sig til 45,2 mio. kr. Finansieringen består af restbeløbet i de afsatte midler, der er afsat af kommunalbestyrelsen til den fysiske omdannelse i Rønne Bymidte, i alt 14,4 mio. kr.

Forsøgsordningen Frie Bymidter søges i alt om 15,75 mio. kr. Restfinansieringen søges i Realdanias Bymidtepulje eller lignende.

Sammenhæng til sag vedrørende høringsvar om 10. klasse som kerneaktør i Kulturhuset i Dams Gaard

Nærværende sag har sammenhæng til sagen om en principiel beslutning om at flytte 10. klasse til Dams Gaard, der har været i høring i forlængelse af kommunalbestyrelsens beslutning den 26. april 2023. Såfremt kommunalbestyrelsen i det foregående punkt har besluttet ikke at flytte 10. klasse til Dams Gaard, trækkes ansøgningen til forsøgsordningen, som konsekvens af dette.

Økonomiske konsekvenser

I ansøgningen til Forsøgsordningen Frie Bymidter indgår en samlet medfinansiering fra Bornholms Regionskommune på 14,4 mio. kr. Beløbet svarer til det resterende rådighedsbeløb, til Dams Gaard/Torv på tværs med 4,4 mio. kr. i 2023 og 5,0 mio. kr. i henholdsvis 2024 og 2025.

Ligeledes budgetteres der med finansiering fra eksterne fonde på netto 15 mio. kr. (efter evt. afregning af fondsmoms). Det forudsættes, at det ansøgte beløb i forsøgsordningen og det afsatte rådighedsbeløb kan udgøre medfinansieringen i

ansøgninger til øvrige fonde, således at der ikke skal bevilges yderligere kommunale midler til projektet.

Afledt drift

Ejendomsservice vurderer, at en kombination af driftsudgifterne fra bygningerne på Vibegårdsvej 5 (der pt. huser 10. klasse m.fl.) og Dams Gaard, vil være tilstrækkeligt at dække driftsudgifterne i det projekt, der beskrives i ansøgningen til Frie Bymidter. Det forudsættes, at projektet indeholder almindelige bygningsmæssige tiltag, der mindsker driftsomkostningerne.

Driftsudgifterne fordeler sig i dag med 1,2 mio. kr. (forbrug 2022) til Vibegårdsvej 5 og 0,8 mio. kr. (budget 2023) til Dams Gaard, i alt 2,0 mio. kr.

Der er ikke truffet beslutning anvendelse af bygningerne på Vibegårdsvej, men Ejendomsservice anslår, at der vil der være tomgangsudgifter på ca. 0,4 mio. kr./år. Økonomi og Personale vurderer, at der vil være tale om et periodebudget indtil der evt. er truffet beslutning om anden anvendelse. Herefter vil budgettet skulle tilpasses en ny situation.

Såfremt der foretages en opdeling, der indebærer, at Ung på vej og DASK skal blive i lokalerne på Vibegårdsvej 5, vil driftsudgifterne skulle genberegnes på baggrund af den konkrete opdeling.

Den nævnte opdeling forventes at forhøje driftsudgifterne i Ungdomsskolen. Ungdomsskolen forventer ikke, at der er personale, der underviser i både Heltidsundervisningen og på 10. klasseskolen, hvorfor der ikke forventes øgede personaleomkostninger i forhold til undervisningen. De øgede udgifter forventes primært i forhold til ledelse og administration, da der vil være en del koordinering ml. de forskellige enheder, ligesom der vil skulle indkøbes udstyr og indrettes lærerarbejdspladser på flere matrikler.

Bilag

Kvalificeret ansøgning til Frie Bymidter - Bornholms Regionskommune

Bilag 1 Strategisk udviklingsplan for Rønne

Bilag 2 Forandringsteori Rønne bymidte

Bilag 3 Evalueringsdesign for projektet Kulturhuset i Dams Gaard - generationernes mødested

Bilag 4 Bymidteafgrænsning og indsatsområder

Punkt 4: Godkendelse af ansøgning til udvikling af Nørrekås fra pulje for udvikling af turismeområder

23/10368

Politisk sagsgang

Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget indstiller

Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget indstiller

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Administrationen har indsendt en ansøgning til Erhvervsstyrelsens pulje for udvikling af turismeområder (turismeinfrastruktur). Ansøgningen omfatter Nørrekås i Rønne, og kan således ses som etablering og udmøntningen af en helhedsplan for området med særlig henblik på optimering af turismepotentialet, samt de rekreative og kulturelle potentialer til gavn for bornholmerne. Ansøgningen skal godkendes af kommunalbestyrelsen. Såfremt ansøgningen ikke godkendes politisk, trækkes den tilbage.

Indstilling

Direktøren indstiller, at kommunalbestyrelsen

- Godkender at administrationen indsender ansøgning på baggrund af projektbeskrivelse og økonomisk oversigt

Beslutning Natur-, Miljø- og Planudvalget den 23-05-2023

Udvalget anbefaler, at administrationen indsender den ansøgning, der er udarbejdet på baggrund af aktiviteter beskrevet i fase 1 i prospektet – velkommen til Bornholm (bilag 1) samt projektøkonomi – velkommen til Bornholm (bilag 2).

Beslutning Erhvervs-, Bolig- og Beskæftigelsesudvalget den 24-05-2023

Udvalget anbefaler indstillingen fra Natur-, Miljø- og Planudvalget.

Beslutning Fritids-, Kultur- og Lokalsamfundsudvalget den 24-05-2023

Anbefales.

Niclas Fick kan ikke medvirke, idet han ønsker indstillingen ændret til:

Beløbet på 500.000 kr. indgår i ansøgningen, men tilbageføres til Træbådelauget efter afklaring af, hvorvidt ansøgningen imødekommes.

Beslutning Økonomi- og Klimaudvalget den 25-05-2023

Natur-, Miljø- og Planudvalgets indstilling anbefales, idet udvalget forudsætter, at projektudviklingen fortsætter i fortsat tæt dialog med rådets interessenter og brugere.

Sagsfremstilling

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har indkaldt projektansøgninger til projekter, der kan medvirke til, at der på tværs af landet kan tilbydes konkurrencedygtige og attraktive turisme produkter med kapacitet og plads til turisterne. Indsatsen skal - via støtte til turismerelateret infrastruktur - fremme private investeringer i turismeområder.

Målgrupperne for indsatsen er virksomheder, turismeorganisationer, destinationsselskaber og øvrige offentligt lignende aktører, der bidrager til udvikling af byer og bymidter, landdistrikter og kystområder gennem turisme erhvervene. Borgere og især besøgende turister forventes ligeledes at få gavn og glæde af de nye anlæg, faciliteter og oplevelser, som projekternes indsats vil resultere i.

Den politiske følgegruppe for Rønne Byudvikling anbefalede i februar 2023 projektledelsen at udarbejde en ansøgning til turismeinfrastrukturpuljen.

Processen er således tilrettelagt, at projektansøgningen skal indsendes senest d. 23. maj 2023, hvorfor denne indsendes med forbehold for kommunalbestyrelsens godkendelse d. 25. maj 2023. Dette betyder, at ansøgningen trækkes tilbage, såfremt kommunalbestyrelsen ikke godkender ansøgningen.

Nedenstående projektbeskrivelse er ikke den egentlige ansøgning, da denne indtastes via en hjemmeside, og ikke umiddelbart kan trækkes ud. Kommunalbestyrelsen træffer derfor beslutning om projektansøgningen på baggrund af projektbeskrivelsen (denne dagsorden), det vedhæftede prospekt (bilag 1), samt beskrivelse af den samlede økonomi (bilag 2).

Projektbeskrivelse

Den strategiske udviklingsplan for Rønne, og kommunalbestyrelsens efterfølgende prioritering af Nørrekås som et ud af to hovedprojekter i Rønnes udvikling, danner afsættet for ansøgningen til Erhvervsstyrelsen.

Arbejdet med Nørrekås har dermed været undervejs i nogle år, og har først i forbindelse med ansøgningen fundet sin endelige form, der er beskrevet i vedhæftede prospekt. Udgangspunktet for det samlede projekt er ønsket om at skabe et sammenhængende område, der er åbent og byder alle de besøgende, der kommer til Bornholm, samt rønneboerne og resten af bornholmerne velkommen.

Nørrekås opdeles i ansøgningen i tre delområder, der er forskellige, men også er hinandens forudsætning i ambitionen om at skabe et attraktivt havnemiljø for besøgende såvel som for borgerne på Bornholm.

Det samlede projekt (med de tre delområder) udgøres således af det område, der kan ses i vedhæftede prospekt. Det betyder også, at der fortsat vil være et potentiale for udvikling indenfor området (fx i form af et vandkulturhus på Trekantgrunden) og umiddelbart udenfor området, hvor et videre arbejde med dels en udvidelse af strandparken nord for Nørrekås, dels en optimering af parkeringsarealet foran Normal og Snellemarkcenteret.

Delområde 1 – Mellem Velkomstcenter og det autentiske havnemiljø

Delområdet med Velkomstcenteret i den ene ende og Tysklandsvej i den anden ende, er i dag præget af forskellige typer parkering, og en stiføring langs parkeringen. Stien ender dog på en grusplads midt i området, og leder derved ikke de gående ned mod Nørrekås, men kan alene siges at være relateret til de bilister, der har parkeret på den asfaltbelagte plads.

Velkomstcenteret har indtil beslutningen om at udvide opmarcharealerne for den nye færge (Express 5), været gemt bort bag en tankstation, hvilket dels har besværliggjort adgangen for og opmærksomheden fra passagerer fra færgen, dels har skabt et rodet udtryk for området.

Projektet skal for delområde 1 medvirke til, at de besøgende turister mødes med et åbent, overskueligt og lettilgængeligt område, hvor turistinformationen får en fremtrædende rolle, og bedre kan fungere som en fælles indgang til de oplevelser øen har at byde på, eksemplificeret ved Nørrekås.

Projektet sigter mod at gøre forbindelsen mellem Velkomstcenter og Nørrekås til en seværdighed i sig selv, forstået på den måde, at stien omdannes til et multifunktionelt område, hvor det gøres muligt at bevæge sig fra A til B på mange forskellige måder. Forbindelsen skal således både tilgodese de almindelige fodgængere, cyklisterne og de der bevæger sig på andre typer hjul. Her tænkes især på skatere, BMX-cyklister og andre streetsport-udøvere. Projektet vil således skabe en forbindelse, der understøtter leg og bevægelse, og henvender sig til især børn og unge. Forbindelseslinjens udstrækning gør det muligt at understøtte forskellige typer skatere og streetsport-udøvere, ligesom det er muligt at adskille de forskellige typer bløde trafikanter. Administrationen har drøftet ideen om forbindelsen mellem Velkomstcenter og Nørrekås med foreningen Rønne Street Sport, der umiddelbart er positive overfor ideen.

Destination Bornholm bemærker i forhold til delområde 1, at ved således at skabe et multifunktionelt område, der kan bruges af en række forskellige lokale brugergrupper, skabes et stærkt lokalforandret sted, der netop appellerer som 'hverdagsattraktion' for turister, der gerne opsøger de lokales favoritsteder. Både som selvstændig seværdighed og i sammenhæng med de øvrige udviklingsfaser, vil det multifunktionelle område således vil blive et sted, hvor Rønnes aktive streetsportfunderede 'storbykarakter' kan opleves på en autentisk måde med Nørrekås som hyggelig baggrund og således blive et mikrokosmos af Rønnes identitet som levende og moderne - men også historisk og hyggelig - lokalhovedstad.

Delområde 2 – Rekreativ klimasikring og nye erhvervs muligheder

Forkastningen, der i dag beskytter Nørrekås Lystbådehavn er slidt og svær at forcere. Forkastningen bruges ikke desto mindre flittigt af bornholmerne, da det er et af de bedste steder at fiske sild og hornfisk. Asfaltbelægningen er dog næsten væk, og forkastningen har en relativt kort restlevetid. Derfor er der behov for at gøre noget, og målet for udviklingen af delområdet i projektet er derfor at gøre en dyd ud af nødvendigheden.

På trods af alt det, er delområde 2 et af de områder, der er de største forventninger til i forhold til udvikling. Muligheden for at kombinere det store uforløste potentiale i forkastningen, og muligheden for både at udvikle grundlaget for yderligere erhvervsaktivitet og samtidig gøre delområdet til et sted, som tiltrækker turister på grund af de rekreative muligheder.

Hvis forkastningen istandsættes, vil dens rekreative og turismerettede potentiale kunne indfris. Der vil ved den rigtige løsning kunne etableres fiskepladser (platforme) langs forkastningen, således at den voksende lystfiskerturisme vil have et bynært fiskeområde som udflugtsmål. Derudover vil det være muligt at etablere pladser langs forkastningen til turbåde, som tilfældet er ved Hammerhavnen i dag. I forbindelse med udarbejdelsen af ansøgningen har regionskommunen drøftet muligheden [for turbåde i Nørrekås] med en af de eksisterende turbådsoperatører. Turbådsoperatøren viser interesse for at udvikle ture med udgangspunkt i Nørrekås, eventuelt i samarbejde med byens hoteller. På den baggrund arbejdes der i projektbeskrivelsen med udvikling denne type erhverv, som en del af ydermolens udformning. Man vil således kunne etablere enten udflugtsture til småhavnene på vestkysten, fisketure eller egentlige ruter, som kan fragte vandrere eller cyklister op eller ned langs kysten. Etableringen af pladser til turbåde, vil således kunne skabe helt nye erhvervs muligheder i Rønne.

Trekantgrunden er tiltænkt flere funktioner, herunder 5-10 pladser til autocampister, oplæg af både fra Nørrekås, samt et rekreativt areal med beach volley, strandfodbold og lignende aktiviteter, der kan tilgodese både turisternes og de lokales behov.

Destination Bornholm bemærker derudover, at en revitalisering af forkastningen og en tilhørende opgradering af Trekantgrunden vil således have potentialet til at kombinere flere forskellige funktioner, programmer og attraktioner for Nørrekås - til glæde for både turister og lokalbefolkning: Fra rekreativ klimatilpasning, attraktive opholdsrum og nye turisme- og erhvervs muligheder til første skridt i en aktiv og involverende by- og havneudvikling, der giver ny identitet til et ellers tomt område, samtidig med at det peger fleksibelt fremad mod den evt. større udvikling med vandkulturhus og outdoor-center.

Delområde 3 – Formidling af den maritime kulturarv - ny seværdighed og nyt erhverv

Det centrale lystbådehavneområde med den oprindelige granithavn og Remisen, er i dag præget af bådoplæg (primært vinter), traditionel lystbådeaktivitet og Remisens skiftende aktiviteter. Derudover findes et masteskur og en ældre værftsbygning i træ. Hovedbassinet i lystbådehavnen rummer traditionel lystbådeaktivitet, og indrammes i dag af en række sort- og rødmaledede skure, samt havnebygningen med tilhørende café. Caféen fungerer samtidig som havnekontor, og er placeret på havsiden af havnebassinet. Sejlklubbens lokaler – der tidligere var et røgeri - er placeret på mellemstykket mellem hovedbassinet og den gamle granithavn.

I dag fremstår området med Remisen i centrum som slidt, og tilpasset de skiftende anvendelser af bygninger, herunder værksted for busser, mens dele af området omkring Remisen i øjeblikket er udlånt til Rønne Streetsport, der har opstillet et midlertidigt skatespot. Området har været og er omdrejningspunkt for drøftelserne om, hvordan man forløser Nørrekås'

potentiale som helhed. Bygning og granithavn fungerer som overgang mellem netop en af Rønnes gamle bydele og havet, men det historiske element går i øjeblikket tabt, hvilket blandt andet ses i det forhold, at de turister, der har deres gang på havnen, er lystsejlerne. Der er med andre ord ganske lidt turistaktivitet i området på trods af det potentiale som er identificeret af flere hold byudviklingskonsulenter over årene.

Projektet vil på en gang kunne forløse potentialet i den eksisterende struktur og samtidig tilføje nye strukturer, der understøtter turismen og erhvervsudviklingen.

Projektet for delområdet omfatter to greb, der tilsammen har til formål at forløse området:

Første greb er, at genskabe rammerne og den autentiske fortælling om Nørrekås. Dette greb rummer tre elementer, nemlig 1) indflytningen af Bornholms Træbådelaug i Remisebygningen, herunder en aftale om formidling af den maritime kulturarv bl.a. gennem bådebyggerhåndværket samt det konkrete arbejde med træbådene. Dertil kommer 2) en renovering af granithavnen, således at det ses hvordan havneværkerne er udarbejdet. Endelig 3) vil man kunne overveje, hvordan laugets træbåde kan indgå i miljøet omkring granithavnen, således at bådene kan fungere som en levende udstilling. Etableringen af træbådelauget i Remisen og de nødvendige tiltag for at håndtere bådene kræver både en kraftig omdannelse af Remisen, der som nævnt har været anvendt til mange formål, samt en række tiltag i granithavnen og de services, der skal til for at håndtere træbådene (fx mastekran, kran til optag af bådene mv.). De nævnte services vil også kunne benyttes af lystsejlerne.

Med etableringen af et lille maritimt kulturcenter i Nørrekås vil der således være skabt et første skridt til et interessant og autentisk havnemiljø, der kan tiltrække turister til området. Den maritime kulturarv vil således være et ankerpunkt i området, og den karakteristiske Remise vil få liv og kunne være et aktiv for området hele året.

Andet greb er at etablere mulighed for mere erhvervsaktivitet i form af mindre butikker, caféer eller isudsalg. Grebet består i, at området hvor der i dag er oplæg af både ryddes, og der gøres plads til 3-4 mindre erhvervsenheder. Enhedernes og deres placering langs Tysklandsvej vil have flere struktur-mæssige funktioner.

For det første vil enhederne, sammen med Remisen og havnekontoret, skabe en bygningsmæssig ramme omkring havnen, der skaber en hyggeligere og mere fortættet stemning. Derudover vil flere caféer medvirke til at skabe mere stemning på havnen, og både kunne tiltrække flere lystsejlere og flere turister fra landsiden. Placeringen af bygningerne medvirker til at der skabes et torvelignende område, der også forbedrer træbådelaugets anvendelse af Remisen. Havnetorvet kan om sommeren fx danne rammen om småboder eller markeder, og derved bidrage til stemningen på havnen.

For det andet vil de små erhvervsenheder danne et fikspunkt for delområde 1, idet erhvervsenhederne skal rette sig både mod havnen og vejen. Derved vil enhederne visuelt bidrage til oplevelsen af, at der sker noget i den ende, der ligger modsat Velkomstcenteret.

For det tredje vil erhvervsenhederne og miljø omkring havnen på sigt kunne skabe et besøgssted for krydstogtturisterne, og derved skabe den modsatte kobling, hvor krydstogtturisterne ledes op mod Velkomstcenteret.

Endelig vil projektets udvikling skabe muligheden for at tydeliggøre adgangsveje op i centrum af Rønne via Silkegade og Nørrekåsgade.

Det er Destination Bornholms vurdering, at der fra et turismeperspektiv er store potentialer i udviklingen af Delområde 3. Ved at flytte Bornholms Træbådelaug ind i Remisen kan man skabe et levende miljø, der bevarer og formidler et gammelt håndværk med stor historisk betydning for Bornholm. Forløst rigtigt kan det blive en stærk attraktion for Rønne (se fx Roskilde Bådehavn, hvor det meget levende havne- og bådebyggermiljø omkring Vikingskibsmuseet pt er en større attraktion end selve det eksisterende museum og de syv originale vikingskibe). Ved at opføre veldesignede og tilpassede bygninger med rekreative erhvervsfunktioner af høj kvalitet (se fx til Hammerhavn for inspiration) vil man kunne skabe et Havnetorv, der vil være en stærk attraktion og udflugtsmål - ikke bare for turister, men også lokale rønneboer. Det er her vigtigt at skabe bygningsmæssige indgreb, der passer ind med hensyn til materialer, volumen osv., men som stadig har et kontemporært udtryk.

Destination Bornholm vurderer dertil at området mere naturligt kan agere udgangspunkt for outdoor-aktiviteter konkret på stedet eller som opsamlingssted for gæster. Derudover foreslår Destination Bornholm, at området kunne udnyttes sammen med Rønne bys mange aktører til en madfestival med øens fødevarerproducenter i fokus. Koblet til dette kunne Bornholms styrkeposition på fødevarerområdet måske skabe grundlaget for etableringen af en mindre og eksklusiv restaurant-oplevelse i området.

Finansiering

I ansøgningsmaterialet fremgår det, at der kan søges op til 69 % medfinansiering fra regionalfondsmidler og decentrale erhvervsfremmemidler, samt at den øvrige finansiering kan tilvejebringes fra forskellige sider, herunder fra eksterne bidragsydere, både private og offentlige.

Regionskommunen har sammen med eksterne private bidragsydere, herunder Rønne Havn, skabt et finansieringsgrundlag for ansøgningen. De samlede projektdgifter beløber sig til 40,3 mio.kr.

Regionskommunen har tilsagn om eksterne bidrag, og derudover bidrager Bornholms Regionskommune med restfinansieringen gennem de midler, der allerede er afsat til anlæg og tilskud inden for projektområdet (herunder tilskuddet til Bornholms Træbådelaug, samt diverse anlægsprojekter på havnen).

Yderligere restfinansiering dækkes af anlægspuljen for havnene, fordelt over flere år.

Dermed dækkes den kommunale finansiering af allerede bevilgede midler i henholdsvis igangsatte projekter og anlægspuljen på havnene. Se i øvrigt nedenfor under Økonomiske konsekvenser.

Afledte driftsudgifter

En forudsætning for Rønne Havns engagement i projektet er, at regionskommunen overtager ejerskabet af Bådehavnsvej mellem de nye opmarcharealer og Nørrekås. En overtagelse af vejstykket, vil således medføre øgede kommunale driftsudgifter.

Derudover får regionskommunen brugsret over stiforløbet, der er beskrevet ovenfor. Der må også her forventes forøgede driftsudgifter, der dog ikke kan beskrives præcist førend projektet er endeligt udformet.

Økonomiske konsekvenser

Nedenfor beskrives de økonomiske konsekvenser for Bornholms Regionskommune, hvis ansøgningen godkendes i Erhvervsstyrelsen.

Det skal bemærkes, at der på nuværende tidspunkt er tale om meget løselige overslag på de enkelte delprojekter og at de konkrete bevillingsmæssige konsekvenser kan ændre sig, når delprojekterne bliver detailprojekteret.

Der indgår en samlet medfinansiering fra Bornholms Regionskommune på 3,95 mio. kr.

Vilkårene for ansøgningen giver mulighed for at inddrage allerede bevilligede projekter, der har relevans for det geografiske område, hvorpå projektet foregår.

Det medfører, at følgende to anlægsbevillinger på havnene inddrages i ansøgningen:

- Forstærkning af vestlig ydermole i Nørrekås Lystbådehavn, forsættelse med 0,233 mio. kr.
- Reparation af kaj i Nørrekås Lystbådehavn med 0,8 mio. kr.

Samtidig inddrages det afsatte rådighedsbeløb til flytning af Bornholms Træbådelaug til Remisen på 0,5 mio. kr. som medfinansiering.

Den resterende medfinansiering på 2,4 mio. kr. anbefales finansieret via anlægspuljen for havnene over en 4 års periode med 0,6 mio. kr. hvert år.

Den samlede medfinansiering vil således udgøre:

Medfinansiering fra Bornholms Regionskommune	Mio. kr.
Forstærkning af vestlig ydermole i Nørrekås Lystbådehavn	0,233
Reparation af kaj i Nørrekås Lystbådehavn	0,800
Flytning af Bornholms Træbådelaug til Remisen	0,500
Anlægspulje på havnene (0,6 mio. kr. i 4 år)	2,400
I alt	3,950

Afledt drift

Alt andet lige vil der skulle afsættes midler til efterfølgende løbende drift af de enkelte delprojekter. Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere de konkrete afledte driftsudgifter.

For nogle af delprojekterne er der allerede nu aktiviteter, der har afsatte midler til vedligeholdelse, men der vil også være en udvidelse af aktiviteter i form af f.eks. vejareal og rekreative områder, hvortil der må forventes at skulle afsættes driftsbudgetter til løbende vedligeholdelse.

Bilag

Prospekt - Velkommen til Bornholm

Punkt 5: Orientering fra formanden

Der blev orienteret om følgende:

Intet.